

Motion till riksdagen 2025/26:1020

av Elsa Widding (-)

Förbud mot spårbara och programmerbara statliga betalningsmedel samt stärkt rätt till kontanter

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma med lagförslag som innebär ett totalförbud mot att staten, Riksbanken eller annan offentlig aktör ger ut, inför eller driver centralbanksutgiven digital valuta (CBDC) eller annat spårbart eller programmerbart statligt betalningsmedel som kan användas för att styra individers konsumtion eller möjliggör löpande individnivåspårning av transaktioner, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma med lagförslag som innebär ett robust kontantalternativ, dvs. som säkerställer i lag att kontanter accepteras för livsnödvändiga varor och tjänster (livsmedel, läkemedel, drivmedel m.m.), för att skydda valfrihet och krisberedskap och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige är ett självständigt land och medborgarnas kontroll över sina egna pengar ska värnas. En statlig, spårbar och programmerbar digital valuta skapar en teknisk infrastruktur som i praktiken kan möjliggöra transaktionsspårning, konsumtionsstyrning, frysning eller begränsning av enskilda människors ekonomiska utrymme. Detta är oförenligt med stark personlig integritet och frihet.

Samtidigt har utvecklingen på betalningsmarknaden medfört att bankkonton stängs eller nekas i ökande grad, ofta med hänvisning till penningtvättsregler (AML). Rätten till betalkonto med grundläggande funktioner är redan lagfäst, men efterlevnaden brister. För att skydda rättssäkerheten krävs domstolsprövning, beviskrav och proportionalitet, inte godtycklig ”de-risking”.

Internationella samarbeten, t.ex. via BIS och liknande aktörer, kan vara värdefulla men får aldrig ge ”bakdörrar” in i svensk beslutsmakt. Transparens och riksdagens kontroll måste vara absoluta krav.

Lagtekniska utgångspunkter (exempel på skrivningar)

Ny paragraf i riksbankslagen (SFS 2022:1568)

”Riksbanken får inte ge ut eller på annat sätt tillhandahålla centralbanksutgiven digital valuta avsedd för allmänheten. Riksbanken får inte inleda pilotdrift eller produktions-sättning av sådan valuta eller av annan statlig digital betalningslösning som möjliggör spårning av enskildas transaktioner eller programmering av enskildas medelsanvändning.”

Ny lag: Förbud mot statliga spårbara och programmerbara betalningsmedel

- Definitioner av *spårbar* (transaktioner kan knytas till identifierad fysisk person av utgivaren/offentlig aktör) och *programmerbar* (utgivaren/offentlig aktör kan villkora användning i tid, plats, motpart, varuklass m.m.).
- Förbud för statliga/kommunala organ att kräva sådana medel för tillgång till tjänster.
- Ogiltighet för avtal/villkor som strider mot lagen.

Elsa Widding (-)